

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 9
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 9

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

УДК [159.922.6 : 316.77] : 355.422(477)

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГІГІЄНИ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА У ПЕРІОД ВІЙНИ

Хома Людмила, здобувач ОС «магістр»
спеціальності 053 «Психологія», 1 курс РДГУ.

Науковий керівник: Безлюдна В. І., канд.пед. наук, професор

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації, що відбулося 24 лютого 2022 року, поставило перед українським суспільством безліч гострих питань та завдань. І серед них, не лише фізичний захист громадян нашої держави, а й їх ментального та психологічного здоров'я. Важливим підґрунтям здоров'я нації, і кожного українця зокрема, є медійна грамотність. Формування медіагігієни українського молоді в умовах війни стає надзвичайно важливим завданням. Цей процес включає у себе розуміння та уміння аналізувати інформацію, критично оцінювати джерела та реагувати на дезінформацію.

Росія розпочала війну проти України задовго до 2014 року – через інформаційну війну як у своєму суспільстві, так і в українському просторі та майданчику світової політики. Початок гібридної війни став наступним кроком. Так, на території українського Криму з'явилися не регулярні війська РФ, а «зелені чоловічки». Варто визнати, що до початку повномасштабного вторгнення ми фактично програли як інформаційну, так і гібридну війну. І у 2022 році отримали зухвалий військовий напад вражаючих масштабів.

Гібридна війна – це форма війни, яка поєднує в собі різні види військових, політичних, економічних, інформаційних, кібернетичних і дипломатичних дій з метою досягнення стратегічних цілей без прямого відкритого військового конфлікту. Основні риси гібридної війни включають: змішані методи, а саме використання різноманітних інструментів, таких як дезінформація, психологічна війна, кібератаки, диверсії, підтримка повстанців та інші нестандартні методи, які не завжди можуть бути прямо пов'язані з військовими діями; маскування: здійснення агресивних дій таким чином, щоб змусити противника реагувати, не розкриваючи при цьому повністю свої наміри або ідентифікацію; гнучкість: можливість швидко змінювати тактику та стратегію в залежності від ситуації та реакції противника; у гібридній війні можуть використовуватися не лише регулярні війська, але і несправжні бойовики, місцеві колаборанти, приватні військові компанії, терористичні організації та інші незаконні суб'єкти. Важливою складовою гібридної війни є використання інформаційних ресурсів для маніпулювання громадською думкою, створення дезінформації та обмеження доступу до правдивої інформації.

Інформаційна війна – це форма боротьби, яка використовується для маніпулювання і контролю над інформацією з метою впливу на громадську думку, створення сприятливого образу країни або організації та дезінформації противників. Основні особливості інформаційної війни, як її використовує РФ, включають:

1. Розповсюдження дезінформації. РФ активно розповсюджує дезінформацію через свої медіа-канали, соціальні мережі та інші засоби масової інформації. Це включає неправдиві та маніпулятивні повідомлення, що спрямовані на дискредитацію України та її союзників, створення негативного враження про них.

2. Кібератаки та хакерські атаки. Росія використовує кібератаки та хакерські атаки для здійснення кібершпигунства, кіберсаботажу та кібернападів на комп'ютерні системи противників з метою збору інформації або завдання шкоди.

3. Маніпуляція громадською думкою. РФ впливає на громадську думку шляхом маніпулювання інформацією та створення сприятливого образу власної держави. Це може включати використання пропагандистських засобів, створення фейкових новин та маніпуляцію соціальними мережами.

4. Підтримка альтернативних медіа-платформ. РФ підтримує альтернативні медіа-платформи, які сприяють поширенню її пропагандистських повідомлень та дезінформації за межами традиційних медіа-каналів.

5. Використання внутрішньополітичних конфліктів. Росія використовує внутрішньополітичні конфлікти в інших країнах для подальшого підризу їхньої стабільності та впливу на їхню політику.

У цілому, інформаційна війна, як її використовує Росія, має на меті змінити відношення суспільства до подій та процесів у світі шляхом маніпулювання інформацією та впливу на громадську думку.

Мета нашого повідомлення полягає у теоретичному висвітленні проблем формування медіаграмотності та медіагігієни українського юнацтва у період війни.

У період війни формування медіагігієни українського юнацтва є надзвичайно важливим. Основні аспекти цього процесу включають наступні аспекти:

1. Підвищення обізнаності молоді з питань історії, політики і особливостей сьогодення. Юнацтво повинно розуміти ризики та небезпеки, пов'язані з війною, а також усвідомлювати можливість поширення дезінформації через медіа. Важливо навчити їх критично мислити та аналізувати інформацію.

2. Виховання відповідальності: Молодь повинна розуміти, що їхні дії в Інтернеті можуть мати серйозні наслідки. Важливо навчити їх етичному використанню медіа та соціальних мереж.

3. Підтримка психічного здоров'я: В умовах війни важливо забезпечити підтримку та допомогу юним людям у подоланні стресу та тривоги, які можуть виникати через медійний контент.

4. Розвиток навичок критичного мислення: Юнацтво повинно бути навчене розрізняти правдиву інформацію від фейкових новин та маніпулятивних матеріалів, що поширюються через медіа.

Загалом, формування медіагігієни українського юнацтва в період війни вимагає комплексного підходу, який поєднує освіту, психологічну підтримку та розвиток критичного мислення. Важливо враховувати особливості цієї вікової категорії. Юнацький вік – це період інтенсивного фізичного, психологічного та емоційного розвитку, який охоплює віковий діапазон від 12 до 18 років. У цьому віці підлітки переживають численні психологічні процеси, основними з яких є:

- самоідентифікація (Підлітки активно формують свою самоідентифікацію, шукаючи власну особистість, цінності, переконання і стиль життя. Вони можуть експериментувати з різними ролями та соціальними групами, щоб знайти своє місце у світі);

- соціальна розвиток (Підлітки активно взаємодіють зі своїми ровесниками, розвиваючи навички спілкування, співпраці та розв'язання конфліктів. Вони також можуть почати створювати ближчі дружби та встановлювати інтимні відносини);

- емоційна нестабільність (Підлітки часто переживають значні зміни настрою та емоційні коливання, що пов'язані зі зростанням гормонального фону та пошуком свого місця у світі. Це може виявлятися у виняткової чутливості, непередбачуваному сприйнятті та реакціях на події);

- прагнення до незалежності (Підлітки починають проявляти більшу самостійність і прагнуть до автономії в прийнятті рішень. Вони можуть знаходити авторитети та шукати свою ідентичність поза сімейним оточенням);

- розвиток когнітивних навичок (У цьому віці підлітки розвивають критичне мислення, здатність до абстрактного мислення та вирішення складних проблем. Вони можуть почати аналізувати світові події, розуміти абстрактні концепції та розвивати власні думки та погляди).

Враховуючи ці психологічні особливості, важливо забезпечити підліткам підтримку, розуміння та можливості для розвитку, а також створити сприятливі умови для формування медіагігієни та медіаграмотності саме в цьому віці.

Медіагігієна – це поняття, яке поєднує в собі слова «медіа» (засоби масової інформації) і «гігієна» (наука про збереження здоров'я). Це означає здоровий підхід до використання медіа,

який включає в себе усвідомлення впливу медіа на психологічний, емоційний і фізичний стан людини, а також прийоми і стратегії для забезпечення здорового спілкування з медіа.

Медіагігієна включає в себе такі аспекти, як критичне мислення при споживанні медійного контенту, обмеження часу, проведеного перед екранами, розуміння впливу реклами і стереотипів, а також розвиток навичок цифрової грамотності. Вона спрямована на те, щоб люди могли користуватися медіа з користю для свого здоров'я і добробуту, уникати негативного впливу і ризиків, пов'язаних з використанням медіа.

У період війни, медіа відіграють ключову роль у формуванні світогляду та уявлень молодих громадян. Українське юнацтво стикається з натиском різноманітних інформаційних впливів, які часто мають ціль дезінформування та маніпуляції громадською думкою. Особливо актуальною стає проблема фільтрації інформації та розрізнення між правдивими фактами та маніпуляціями.

Формування медіагігієни серед молоді включає у себе ряд важливих аспектів. Окрім розвитку критичного мислення, це здатність аналізувати інформацію, перевіряти її достовірність та виявляти дезінформацію. Це може бути досягнуто через включення в освітні програми елементів медіаграмотності та навчання молоді розуміти механізми роботи медіа та їх вплив на суспільство.

Наступним важливим аспектом є розвиток емоційної стійкості та відповідального порівняння інформації. Молодь повинна навчитися впізнавати маніпулятивні техніки та вміти реагувати на них безпосередньо. Важливо підкреслити, що кожен індивід має право на свою думку, але вона повинна базуватися на об'єктивних фактах та ретельному аналізі інформації.

Крім того, медіагігієна має включати в себе розвиток навичок кібербезпеки. У світі, де віртуальна реальність стає все більш важливою, молоді люди повинні бути свідомими про загрози, пов'язані з використанням інтернету, та знати, як захистити себе від кібератак та інших онлайн-небезпек.

У сучасному цифровому світі медіа відіграють ключову роль у формуванні світогляду та поведінки молоді. Українському юнацтву потрібно розвивати навички аналізу, перевірки джерел та розрізнення між об'єктивною інформацією та пропагандою. Зокрема, важливо навчити молодь відрізняти факти від дезінформації та виявляти маніпуляції в медійному просторі.

Друга складова медіагігієни - це здатність аналізувати вплив медіа на своє емоційне та психічне становище. Українські молоді люди повинні розуміти, які емоції викликають у них засоби масової інформації, та бути здатними критично оцінювати цей вплив. Особливо важливо в умовах війни не піддаватися на емоційне підбурювання або провокації, які можуть мати негативні наслідки для самопочуття та ментального здоров'я.

Психологічні аспекти медіагігієни включають різні аспекти сприйняття та обробки інформації, емоційні реакції на медійний контент, а також психологічні механізми, які впливають на споживання медіа та реакції на нього.

Ось деякі ключові психологічні аспекти медіагігієни:

- емоційні реакції: медійний контент може викликати широкий спектр емоцій, від радості та захвату до страху та обурення. Розуміння власних емоційних реакцій на медійний контент є важливим аспектом медіагігієни, оскільки це допомагає усвідомлювати свої відчуття та контролювати їх.

- когнітивні процеси: медійний контент може впливати на когнітивні процеси, такі як сприйняття, увага, пам'ять та мислення. Важливо розвивати критичне мислення та аналітичні навички, щоб ефективно оцінювати інформацію, яку ми отримуємо через медіа.

- вплив на соціальний інтелект: медійний контент також може впливати на наші соціальні уявлення, стереотипи та взаємодію з іншими людьми. Розуміння соціального впливу медіа допомагає уникнути прийняття негативних або шкідливих уявлень про себе та інших;

- розвиток медіазалежності: залежність від медіа може стати серйозною проблемою для деяких осіб, особливо у контексті поширення цифрових технологій та доступу до медіа.

Важливо розвивати здоровий підхід до споживання медіа та збалансовувати його з іншими аспектами життя;

- вплив на світогляд: маніпулятивні техніки, використовувані в пропагандистському медійному контенті, можуть впливати на переконання та уявлення людей, а також змінювати їхню психологічну стійкість та емоційний стан.

Розуміння цих психологічних аспектів медіагігієни допомагає людям краще управляти своїм споживанням медіа та реагувати на нього, що сприяє покращенню загального психологічного благополуччя та саморозвитку.

Українські вчені та дослідники з різних галузей, таких як психологія, медіакомунікації, соціологія, займаються дослідженням медіагігієни. Медіагігієна стосується культурних, соціальних, психологічних та технологічних аспектів, що відкриває широкий простір для досліджень. Наукові дослідження у цій галузі здійснюються у Національному університеті "Києво-Могилянська академія" (Науково-дослідний центр інформаційної війни); Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Інституті психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Науково-дослідній лабораторії інформаційної війни та кібербезпеки Національного університету оборони України; Науково-дослідному інституті інформаційної безпеки. Все ж, варто визнати, що проблема формування медіа гігієни молоді продовжує залишатися надзвичайно актуальною тамістить багато не вирішених питань.

У світовому науковому просторі питання психологічних аспектів медіагігієни, медіаграмотності та кібербезпеки піддаються широкому аналізу. Ця область досліджень включає в себе різні напрямки, такі як вплив медіа на ментальне здоров'я, емоційну реакцію на медійний контент, медійну грамотність та інше. У цій галузі відомі такі наукові дослідження наступних авторів: J. Twenge, американська психологиня, викладачка та авторка книг, яка вивчає вплив медіа та технологій на молодше покоління, а також психологічні наслідки використання соціальних мереж; Sonia Livingstone, британська соціологиня та дослідниця медійної грамотності, яка спеціалізується на дослідженнях впливу Інтернету та цифрових технологій на дітей та молодь; Sherry Turkle, американська психологиня, викладачка та авторка книг, яка досліджує вплив технологій на міжособистісні відносини та психологічний стан людини, Mary Aiken, ірландська психологиня та експерт з кібербезпеки, яка займається дослідженням впливу цифрових технологій на психіку та поведінку людини; Danah Boyd, американська соціологиня та дослідниця, яка зосереджується на дослідженні взаємозв'язків між молоддю та цифровими технологіями, а також впливі соціальних мереж на суспільство.

Висновки. Робота присвячена вивченню формування медіагігієни українського юнацтва в період війни. Актуальність теми зумовлена тим, що на сьогодні дана проблема є мало дослідженою і недостатньо широко розкритою в українській науці. Вплив медіа на розвиток особистості підлітків, підсилений постійною стресогенною ситуацією, що викликана обставинами війни, потребує ґрунтовного дослідження. Адже медіагігієна й медіаграмотність є важливими складовими особистісного розвитку у сучасному світі, а також важливими інструментами особистої й суспільної інформаційної й фізичної безпеки.

Список використаних джерел

1. Банзерук А. С. Медіа-маніпуляції в засобах масової інформації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 17 (3). С. 13–15.
2. Кузнецова Т. Масмедійний hate-speech, або як медіа конструюють нову реальність ненависті. *Communications and communicative technologies*. 2022. Вип. 22. С. 92–99.
3. Красняк О. П. Соціальні комунікації: особливості їх запровадження в період війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/48>
4. Кулеба Д. Війна за реальність. Як перемагати в світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав. 2022. 384 с.

5. Мороз О. Боротьба за правду: Як мій дядько переміг брехню. Київ : Yakaboo Publishing, 2020. 160 с.
6. Мороз О. Як не стати овочем. Інструкція з виживання в інфопросторі. Харків : Віват, 2021. 203 с.
7. Почепцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. Харків : Віват. 2021. 381 с.
8. Сенченко О. Мас-медіа – засіб пізнання світу чи маніпуляція свідомістю? Вісник Книжкової палати. 2022. № 3. С. 20–28.
9. Сенкевич Г. Особливості реалізації масових комунікацій у сучасному медіапросторі. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика». 2021. Т. 32 (71). № 5 (2). С. 257–261.
10. Шлемкевич Т. В. Інформаційні комунікації в українському медіапросторі: вплив на суспільство. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. 2019. Т. 1. № 13. С. 244–248.
11. Яковлев М. Теорії змов. Як (не) стати конспірологом. Київ : Віхола, 2023. 352 с.
12. Якубовська М. Г. Еволюція соціальних комунікацій: становлення нової культури реальності. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2019. № 2. С. 130–136

УДК 159.9 : 616-053.2

КЛАСИФІКАЦІЯ СИНДРОМУ ДИТЯЧОГО АУТИЗМУ

Чорноус Яна, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Кулакова Л.М., канд. психол.наук, доцент

Постановка проблеми. Нині катастрофічно швидко зростає кількість дітей з аутистичними розладами, які мають множинні форми прояву.

У реформуванні системи спеціальної освіти найважливіше місце приділяється розвитку корекційно-педагогічної допомоги дітям з особливостями психофізичного розвитку з перших місяців їхнього життя.

Сьогодні в нашій країні і за кордоном ведеться активний пошук підходів – медикаментозних та насамперед психолого-педагогічних, спрямованих на корекцію аутистичного дезонтогенезу, нормалізацію психічного розвитку такої дитини. Корекційно-розвиваюча робота з аутичними дітьми досить складна через специфіку цього порушення. Прагнення дітей з аутизмом уникнути контакту з навколишнім світом, особливий специфічний мовний розвиток нервової системи при якій ускладнене формування емоційних контактів дитини із зовнішнім світом, проблеми особистісного характеру (такі як негативізм, агресія, стереотипія та інші) ускладнюють роботу з ними.

В останні роки виник еликий інтерес як батьків, так і науковців до даної проблеми, що пояснюється зростаючою частотою даного порушення не лише в Україні, а й в усьому світі.

Згідно даних американських центрів з контролю і профілактики захворювань, кожна 110 дитина Америки страждає на аутизм, хоча ще 20 років тому статистика була дещо оптимістичнішою – на 500 дітей один випадок.

Приблизна ситуація існує і в інших країнах. Для дітей з розладами аутичного спектру характерні порушення адаптивної поведінки, найбільше це стосується мови і поведінки. На жаль, у більше як 50% дітей з проявами аутичного спектру усне мовлення не розвивається взагалі.

Проте справжні причини виникнення даного захворювання остаточно не встановлені, вважається, що біологічною основою аутизму є структурні порушення у розвитку головного мозку (зміни лобових відділів, гіпокамп, серединної скроневої частки та мозочка тощо), а також функціональні порушення головного мозку, що впливають на розвиток пам'яті, уваги, вербального мислення, комунікацій тощ.

Тому *метою дослідження є аналіз* класифікації синдрому дитячого аутизму.

ЗМІСТ

Архипова Юлія Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....	3
Галело Тетяна Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема	5
Грицюк Карина Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України	8
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....	11
Дульнєва Анна Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....	13
Ільчук (Смик) Олена Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....	15
Коновалов Артем Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни.....	16
Косяк Тетяна Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....	20
Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....	22
Марковець Юстина Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях	25
Мартинюк Ольга Шляхи подолання стресу в підлітковому віці	27
Маснюк Тетяна Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни	29
Масюк Василина Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....	32
Мацкевич Ольга Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці	33
Мельничук Оксана Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни	36
Миронець Ірина Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...	38
Натина Ганна Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню	41
Пантелюк Марія Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	43

Панько Аліна Катерина Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....	46
.....	
Парчук Софія, Юрчук Олена Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії	48
Пацкова Галина Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).....	51
Пермінова Наталія, Яцюк Наталія Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....	55
Поліщук Максим Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці	57
Польняк Ольга Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....	59
Попружок Софія Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....	62
Рожко Олена Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....	64
Солоп Тетяна, Піонтковська Діана Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....	68
Стащук Анна Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....	71
Тадесв Гордій Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....	76
Тулупов Сергій Подружжя психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини	78
Хома Людмила Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни	81
Чорноус Яна Класифікація синдрому дитячого аутизму.....	85
Шалівський Павло Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї	90
Юдко Вікторія Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації	92
Юрчук Олексій, Кравчук Анна Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....	94
Юрчук Олена, Рижа Мирослава Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....	96
Юрчук Олена, Стеблюк Яна Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених	99